

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו.....2
- ב. אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרעו ... הוחזק כפרן לאותו ממון חייב אתה ליתן ... לא הוחזק כפרן לאותו ממון.....5
- ג. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון.....6
- ד. היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע ... הוחזק כפרן לאותה שבועה ... שנתחייב שבועה בבית דין אבל חייב עצמו שבועה [נאמן] עבד איניש דמקרי ואמר.....7
- ה. המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו בו ביום יחזירו לבעלים ... לפריעה בת יומא לא חיישינן.....8
- ו. שטר שלוח בו ופרעו אינו חוזר ולוח בו שכבר נמחל שיעבודו.....9
- ז. שטרי חוב המוקדמין פסולין.....10
- ח. מצא שטר חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין 11
- ט. כל מעשה בית דין כמאן דנקיט שטרא בידיה דמי.....12
- י. הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה ... במקום שאין כותבין כתובה עסקינן ... אבל במקום שכותבין כתובה ... לא גביא.....13
- יא. נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל ... שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

דף יז.

א. בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו

כבר התבאר במסכת כתובות דף נה. הסכמת רוב הפוסקים¹ שאין דין שטר אלא כשנכתב בצווי המתחייב, ואם כתבו וחתמו מעצמם, אין זה אלא כפנקס בעלמא².

המלוה להבירו בעדים³, או שהודה לו בפני עדים, לא יכתבו העדים שטר וליתן למלוה, עד שיאמר⁴ להם הלואה כתבו שטר וחתמו⁵ ותנו לו⁶. אולם אם

¹ רמ"א ונו"כ חו"מ למ ג ומלשון השו"ע בסימן למ סעיף יא משמע שלכתחלה צריכים העדים לכתוב בשטר שאמר לנו המתחייב כתבו ותנו, אלא שבדיעבד כשלא כתבו כן השטר כשר, משום שמסתמא יודעים, וסיים בשו"ע שם שבמקום שיש חשש שאינם יודעים, חוששים לכך לענין למרוף מלקוחות, ועי' סמ"ע שם, ובנה"מ שם כתב שלענין שלא יהא מפי כתבם סני כשאמר כתבו וחתמו, אבל לענין למרוף מלקוחות צריך גם שיאמר תנו לו, ועי' חידושי רעק"א, ועי' בערוה"ש.

² דחשיב מפי כתבם, ובשו"ע סעיף ו כתב המחבר דכל שכתבו וחתמו במקום שלא היה להם לכתוב ולחתום אין לו דין מלוה בשטר, ולפי המבואר אין לו גם דין העדאת עדים, וכ"כ הרמ"א בסימן סא סעיף ב דשטר שלא ניתן ליכתב ויש לומר שהעדים טעו, אין דנים על פי אותו שטר דהוי מפי כתבם.

³ שו"ע ונו"כ חו"מ למ ב

⁴ וכתב הש"ך סק"ה בשם בעל העיטור דה"ה אם אמר המלוה כתבו ושחק הלואה, הוי שתיקה כהודאה וכותבין, וכ"כ בסימן פא ס"ק מז.

⁵ בשו"ע כתב הטעם שלא יחזירו למלוה ע"פ מלוה בשטר, ור"ל שאינו רוצה לעשות ממלוה ע"פ מלוה בשטר, והקשה בנה"מ סק"ד בשם התומים למה לי טעם זה, הא בלא"ה קי"ל שאין כותבין שטר אלא מדעת המתחייב כדי שלא יהא מפי כתבם, כמ"ש לעיל, ותירץ הנה"מ שמדין דעת המתחייב סני באומר כתבו וחתמו, וכמ"ש הרמ"א בסעיף ג שאם לא אמר הוי כפנקס בעלמא, ומשמע דבאמר כתבו וחתמו תו לא הוי מפי כתבם, ומשום שלא לעשות מלוה בשטר צריך לומר גם תנו, ועפ"י כתב הנה"מ שאם אמר כתבו וחתמו ותנו, ואח"כ חזר בו ומוחה שלא ליתן, שאין נותנין, מ"מ תו לא הוי מפי כתבם, כיון שאמר תחלה כתבו וחתמו ונעשה שטר מדעת המתחייב. ועיין פתחי חושן חלק י פרק ג - דיני שטר הערה י

⁶ ויש אומרים שגם צריכים להמלך בו לאחר החתימה אם למסור השטר למלוה, ויש חולקים נראה דעת האחרונים כדיעה שניה שא"צ להמלך בו על הנתינה, כיון שאמר תחלה תנו, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן ה, ופשוט שבכתבו וחתמו לבד ודאי שצריכים לשאול אם ליתן, וכתב הש"ך שאפילו לדיעה שניה שא"צ להמלך, היינו בסתם, אבל אם חזר בו ומוחה מליתן, ודאי שאינם יכולים ליתן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

קנו מיד הלוח⁷ בקנין סודר⁸ שהוא חייב לפלוני מעות, או שהוא מודה עתה שלוח מפלוני מנה, אף על פי שלא אמר להם לכתוב, הרי העדים כותבים וחותמים ונותנים השטר⁹ ליד המלוה¹⁰,

אבל אם¹¹ היו בי"ד של שלשה שיושבים מעצמם במקום הקבוע להם, ובא התובע המלוה וקבל בפניהם, ושלחו שליח אצל הלוח הנתבע ובא והודה בפניהם, הרי אלו כותבין הודאתו ונותנין לבעל דינו אפילו לא אמר אתם עדים, שבי"ד גמור הוא, וכל שנעשה בפני בי"ד גמור אין שייך לטעון עליו כלום¹². והרי זה כמלוה הכתובה בשטר¹³. ואם לא כתבו לו, ויצא ואמר פרעתי, י"א¹⁴ שנאמן ושוב אין כותבים. וי"א¹⁵ שכותבים ואינו נאמן.

אולם זהו רק כשלא קבל עליו את הדין עד ששלחו הבי"ד אחריו והביאוהו, אבל שנים שבאו לדין ותבע אחד מהם את חברו ואמר לו מנה לי בידך ואמר לו הנתבע הן, בין שאמרו הדיינים חייב אתה ליתן לו¹⁶, בין שאמרו

⁷ ובסוף סעיף ד כתב המחבר שאינו מועיל קנין אלא בפני המלוה, והרמ"א כתב שיש חולקים, ובשו"ע הרב סתם דבעינן בפניו.

⁸ ע"י שנותנים סודר ללוח או למתחייב שבזה משעבד נכסיו, אף על פי שאינו מקנה כלום, כיון שמעיקר הדין גם בלי קנין נכסיו משועבדים, מן התורה או מדרבנן, מהני הקנין להשתעבד בקנינו, ועי' בגו"כ ריש סימן לט איך מהני קנין לאחר ההלואה.

⁹ ומ"מ אם הלוח מוחה בעדים שלא יכתבו שטר, ואפילו קנו מידו שלא יוכל למחות מלכתוב, אינו מועיל ואין כותבין השטר, כמובאר בשו"ע שם ד ושם יש אומרים שאפילו מוחה בהם יכולים לכתוב.

¹⁰ שסתם קנין לכתיבה עומד, וה"ז כאילו אמר להם לכתוב וליתן.

¹¹ שו"ע גנו"כ שם ז ועמ"י שדוקא בבי"ד מכירים שניהם כדי שלא יערימו לחייב איש אחר, אולם עיין ש"ך שם שיש חולקים, וזה רק בבית דין קבוע אבל אם לא היו דיינין קבועים ולא שלחו לו, אפילו קבץ אותם והושיבם והודה בפניהם ואמר הו' עלי דיינים, אם בא אח"כ התובע ובקש שיכתבו לו הודאתו אין כותבין, דכל שלא שלחו אחריו לדונו ואינם קבועים לכך, לא נעשו בי"ד אלא עדים,

¹² משום דמעשה ב"ד יש לו קול. סמ"ע שם לט כד

¹³ ע"ש ברמב"ם (המובא בציונים אות כ"ה) בדין ה' דכתב לפני זה [ה"ג] בג' שישבו ושלחו אחריו לבוא ובא והודה לפניהם, דהו"ל כמלוה בשטר, ועליו כתוב שם האי בד"א. סמ"ע שם כג ונראה דעתו אף בפס"ד והודאה כל ששלחו אחריו אין נאמן לומר פרעתי, אפילו עדיין לא נכתב פס"ד ושטר הודאה כלל, דמעשה ב"ד הוי כמו קנין. אורים לא

¹⁴ ש"ך שם כג דרוב פוסקים חולקים וסבירא להו כל זמן שלא נכתב נאמן לומר פרעתי, וכן העליתי בתומים (סקמ"ו) מאחר שתוס' ורא"ש וטור חולקים הוי ספקא דדינא ויכול המוחזק לומר קים ליה. אורים שם

¹⁵ דעת הרמב"ם וכ"נ דעת המחבר.

¹⁶ פירוש, אף דלשון זה אינו מורה שפשוט היה לדיינים שחייב לו, אלא כאילו אמרו נראה לנו שתתחייב ליתן לו, ושיעיינו תחילה עוד בדיניה, והוה אמינא שלא יהא נאמן לומר שפרעו, וכמ"ש לעיל סימן כ"ב [סק"ח]. סמ"ע כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

צא תן לו, ויצא ואמר פרעתי נאמן¹⁷, וישבע היסת שפרעו¹⁸. ואפילו עוד לא פרעו עדיין אך הודה בלי שליחת הבית דין אחריו אין כותבים¹⁹.

לפיכך אם חזר התובע לדיינים ואמר כתבו לי הודאתו אין כותבין לו, שמא פרעו. וי"א²⁰ שכותבים.

יש אומרים אם יש פסק דין כתוב וחתום ביד התובע, אין הלוח נאמן לומר פרעתי, דהוה ליה ליקח הפסק דין ממנו ולקורעו. ואם זה איחר כמה ימים עם הפסק דין שבידו ולא תבעו, סברא הוא מדשתק כולי האי שפרעו²¹. ויש חולקין ואומרים שבכל ענין נאמן הנתבע בשבועת היסת לומר פרעתי אפילו נגד פסק דין כתוב וחתום מבי"ד, שתולים שלא היה בדעתו לקחת ממנו כשפרעו, שפס"ד לא נכתב לגבות בו אלא כדי לזכור מה שפסקו הדיינים²².

¹⁷ עיין תומים (לג) שהעליה לשיטה זו לרמב"ם (פ"ז מטוען ונמנען ה"ה) ומחבר אפילו משעבדי לא גביה אפילו חייב מודה, דטענינן ללקוחות פרעו ואין הודאתו מחייב לקוחות כלל, ואפילו נודע שלא פרעו גם כן אין גובה דלית ליה קלא ולא ניתן לכתוב ואין לו דין מלוה בשטר כלל, ודלא בסמ"ע (סקכ"ד), אבל דעת התוס' (ב"מ טז: ד"ה אף על פי) והרא"ש (שם פ"א סי' מב) וטור (סעיף י) אי מודה דלא פרע גובה ממשעבדי דיש לו קול ולא חיישינן לקנוניא כיון דלא איתרע וגובה מן משעבדי מן הודאה ראשונה בב"ד, דכיון דהודה אחר כך דלא פרע הרי יש לו קול מתחילת הודאה ולקוחות אפסידו אנפשמ דלקחו, ע"ש, ודלא בב"ח (שם). ואם אין הלוח לפנינו אין גובה מלקוחות דטענינן להו אולי פרע כיון שאין לוח לפנינו להודות אי פרע או לא, אבל אם נודע שסירב מלקיים פס"ד, הרי זה בחזקת שלא פרע וגובה מן משעבדי אפילו שלא בפני לוח, עיין שם בתומים דבהך דברי הטור מיושבים.

¹⁸ ואף על גב דעדות בבי"ד או הודאה בבי"ד כמלוה הכתובה בשטר דמיא, הני מילי היכא דלא ציית דינא עד שישלחו אחריו ויביאוהו לדין, אי נמי ציית לדינא ונתברר דלא פרע, שכשידוע שלא פרע לו, או שהלוח מודה לו שלא פרעו, כותבים אבל כשטוען פרעתי, נאמן, בין שאמרו לו הדיינים חייב אתה ליתן לו וכ"ש היכא דציית לדינא כגון הכא שבאו מעצמם לדין ונפיק מבי דינא אדעתיה דקבליה עלויה לדינא, ובא ואמר פרעתי נאמן. לבוש וסמ"ע כד וש"ף כג.

¹⁹ משום דנאמן לומר פרעתי כל שהודה בלי שליחות הבי"ד אחריו, וכשיהיה כתב הודאה (מבי"ד) בידו לא יהיה נאמן. ושמא יפרע לו ולאחר זמן יתבע אותו, וזה יטעון להד"ם, והוא יוציא הפס"ד ויהיה מוחזק כפרן סמ"ע שם כו כז ואורים לד.

²⁰ כ"כ בד"מ מובא בסמ"ע שם כז

²¹ והדיינים יש להם לומר לנתבע שנתנו הפסק דין לתובע, ואם לא אמרו לו נאמן לומר פרעתי שלא ידעתי שהיה לו פסק דין עלי, ואם שכחו הבי"ד אם אמרו לו או לא, חזקה שאמרו לו דבוראי עשו כמו שהוא הדין בעיר שושן [סעיף י'] כתב, וכן נוהגין. ולא ידעתי מנ"ל הא, ובכל המקומות שהייתי לא ראיתי נוהגין כן, וכן נראה מדברי הר"ב שהעיקר בסברא הראשונה, שכתב סברא הראשונה בסתם, וגם כתב כמה דינים בסברא הראשונה. ועוד דלקמן סימן נ' כתב הר"ב בסתם דפסק דין שכתוב בו פלוני נתחייב לכנגדו, חייב לשלם למי שמוציאו. וכ"כ בעיר שושן גופיה שם, [וא"כ קשה על העיר שושן היאך כתב כאן להפך. ונראה דגם העיר שושן לא קאמר אלא במקומות שאין הדיינים מודיעים ללוח שכתבו, לכך נוהגים שנאמן לומר פרעתי], והיינו ודאי כמ"ד דאינו נאמן לומר פרעתי אפסק דין, דאל"כ נאמן במינו דפרעתי, וכ"כ בסמ"ע שם [סק"ב] להדיא. ש"ך שם לא

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

**ב. אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי והעדים מעידים אותו
שלא פרעו ... הוחזק כפרן לאותו ממון חייב אתה ליתן
... לא הוחזק כפרן לאותו ממון**

הודאה²³ שנעשית מפי בעל דין אחד בפני בי"ד, ואח"כ חזר ותבעו ואמר פרעתי שהתבאר שנאמן, אם לאחר שיצאו ואמר פרעתי באו עדים והעידו שיודעים שלא פרעו, כגון שלא זזה ידו מתחת ידם וראו שלא פרעו, בזה יש חילוק, שאם אמרו לו בי"ד צא תן לו, ויצא ואמר פרעתי והעדים מעידים אותו שלא פרעו הרי הוחזק זה כפרן לאותו ממון²⁴.

לפיכך כשיפסקו לו עכשיו שנית על פי אלו העדים שישלם ויצא שנית ובא ואמר פרעתי, אף על פי שעכשיו אין עליו עדים שלא פרע, אינו נאמן אפילו בשבועה על טענתו פרעתי מפני שכבר הוחזק כפרן לממון זה.

אבל אם לא אמרו בי"ד אלא חייב אתה ליתן לו ויצא וחזר לבי"ד ואמר פרעתי, אף על פי שהעדים מעידים אותו שלא פרעו כי לא זזה ידו מתחת ידם, אפילו הכי לא הוחזק כפרן, מפני שלשון חייב אתה ליתן לו לאו פסק דין גמור הוא, אלא כאילו אמרו הבי"ד הדעת הראשון נותן שחייב אתה ליתן לו ויכול להיות אם יעיינו בדין זה היטב שיפטרוהו, ויש תלות כשיאמר הוא פרעתי, סבור אשתמט ממנו עד שיעיינו הדיינים בדיני ואין זה כפרן.

לפיכך עכשיו אם יפסקו לו ב"ד שישלם ויצא וחזר ובא לפני ב"ד וטוען עכשיו פרעתי ואין כאן עדים שמכחישין אותו פעם שניה, הרי זה נשבע היסת שפרעו ונפטר.

ובצא תן לו נמי לא אמרן שהוחזק כפרן אלא כשאומרים בודאי שלא פרעו עד עכשיו כגון שיאמרו לא זזה ידו מתחת ידינו, אבל אם לא אמרו לא זזה ידו מתחת ידינו אלא אמרי בפנינו תבעו וא"ל פרע לי אחר שאמרו לו בי"ד צא תן לו, ולא פרעו באותו פעם לא הוחזק כפרן בכך, דשמא לא היו לו מעות באותו פעם ואחר כך נזדמנו לו מעות ופרעו, ולא עוד אלא אפילו העיז והשיב בפניהם איני רוצה לפרוע ועכשיו הוא טוען

²³ שו"ע ונו"כ שם יג ובלבוש

²⁴ מפני דלישנא צא תן לו הוא פסק דין גמור וליכא למימר אשתמוצי קמישתמיז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

פרעתי לא הוחזק כפרן, דאמרין אישתמוטי קמישתמיט עד שיהיו לו מעות ונשבע היסט ונפטר.

לפיכך בקיאי הדעת שבספרד היו נוהגין כשהודה להם אחד דבר בפני בי"ד או כשנתחייב להם אחד שבועה בבי"ד היה אומר לו בפני בי"ד הווי לי עדים שלא יפרעני זה או שלא ישבע לי אלא בפני עדים מיוחדים.

ג. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון

טענו בבי"ד²⁵ מנה לי בידך והשיב לא היו דברים מעולם, ובאו עדים והעידו שהלווה וחזר לאחר שהתחייב יוצא מבית דין ואמר פרעתיך²⁶, אף אם אמר אחר שהבאת עדים פרעתיך²⁷, הרי זה הוחזק כפרן לאותו ממון²⁸ וחייב לשלם, ואין המלוה צריך לישיבע הואיל והוחזק כפרן, אלא אם יביא עדים שפרע. ודוקא לאותו ממון הוחזק כפרן אבל לא לממון אחר²⁹, ובתביעת ממון אחר נאמן בשבועתו³⁰ כשאר כל אדם³¹.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

²⁶ ש"ך שם יד

²⁷ סמ"ע יב

²⁸ עיין קצוה"ח ה' שהקשה וקשה לי טובא כיון דחזינן דהיכא דהוחזק כפרן לאותו ממון תו לא מהימן בשום טענה הפוטרת אלא א"כ מביא עדים וראיה, א"כ מכל שכן גנב וגזלן שגזלו ממון זה דהוא יותר מכפרן בהלוואה אמאי אינו צריך ראיה כשמועין החזרתו, ודעת רוב הפוסקים (בסימן שס"א סעיף ח') דגזלן בעדים אין צריך להחזיר בעדים ואף על גב דהוחזק גזלן לממון זה. ונראה דכיון דכופר בפני עדים אף על פי שאמר אתם עדי לא הוחזק כפרן לאותו ממון אלא דוקא בכופר לפני ב"ד וכמבואר בסעיף ט', וגזלן דלא גזל אלא בפני עדים משו"ה לא הוחזק כפרן, ומוזה נראה דהיכא דנדרגים על החפץ שתחת יד אחד ובא אחר ותובע שלי הוא וחטפה לפני ב"ד וכההיא דפ"ק דמציעא (ו, א) חטפה בפנינו, אינו נאמן לומר החזרתו דכיון דהוחזק גזלן בפני ב"ד לא עדיף מהוחזק כפרן דאינו נאמן לאותו ממון.

²⁹ אפילו כפר בק' והוחזק כפרן בנ', נשבע על נ' האחרים, כדלעיל סימן ע"ה סעיף ד' וסימן פ"ז סעיף ה', ש"ך מו

³⁰ דנהי דהוחזק כפרן מ"מ לא נעשה חשוד לממון אחר. ש"ך מו

³¹ כתב בתשובת רשב"א [ח"א] סי' תתק"ה, באחד שבררו עליו שגנב שטרות מבית ראובן, ופסק דהוחזק כפרן ע"י זה על כל שטרות שמוציא על ראובן, עכ"ל ד"מ ו'. סמ"ע יג ועיין ש"ך מו דלדין לא הוחזק כפרן לשאר שטרות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ד. היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע ... הוחזק כפרן לאותה שבועה ... שנתחייב שבועה בבית דין אבל חייב עצמו שבועה [נאמן] עבד איניש דמקרי ואמר

מי שנתחייב שבועה³² בבי"ד ויצא מבי"ד, ואחר זמן תבעו חבירו שישבוע לו שבועה זו שפסקו עליו ואמר כבר נשבעתי, אם הוא מהנשבעין ונפטרין³³ נאמן³⁴, ואין משביעין אותו שבועת היסת דלא ניתקנה שבועת היסת אלא על תביעת ממון³⁵. ואם התרו בו לא תשבוע אלא בפני עדים צריך לישבע שנית.

ואם עדים מעידין שלא נשבע באותו יום שאומר שנשבע בו כגון שאומרים שלא זוהי ידם מתוך ידו, הוחזק כפרן לאותה שבועה ואינו נאמן לומר נשבעתי אח"כ, בין אמרו לו הב"ד צא השבע לו בין אמרו חייב אתה לישבע לו³⁶, עד שיביא ראיה לדבריו³⁷.

³² שו"ע ונו"כ פז כז

³³ לאפוקי הנשבעין ונוטלין, דלעולם אינן נאמנין עד שיביא ראיה לדבריו. סמ"ע פד

³⁴ אפילו אשבועה אחרת אינו יכול לגלגל, כמו שכתבו הטור והמחבר בריש סימן צ"ד שאין מגלגלין אלא במקום שאם הודה היה חייב ממון, ש"ך שם סד

³⁵ והני מילי בשהיה תחילת השבועה היסת, אבל אם היה שבועה דאורייתא, ועכשיו אמר שנשבע, אם אפשר להשביעו כמתחילה משביעו שבועה דאורייתא, ואם אי אפשר כגון דמודה במקצת וכבר פרע לו מה שהודה, או שתבעו על פי העד והעד הלך לו, משביעו היסת. ואם אינו טוען ברי, כגון יורש שבא בפסק אביו למ"ד דאין משביעים על טענת הוגד לי ואינו יכול לטעון מחדש עליו, אין יכול להשביעו בשבילו היסת, דכל שאילו יודה לא מחייב רק שבועה אין כאן שבועה, ע"ש. אורים עו. ובחי' רע"א כתב לענ"ד אין כאן שבועה דאו' דהא אף אם יודה דלא נשבע ליכא חיוב ממון אלא חיוב שבועה.

³⁶ ש"ך ע

³⁷ מיהו נראה דאם טען מחלת לי השבועה נאמן, סמ"ע פז, והש"ך (סקס"ח) והט"ז (סעיף כז) כתבו דאין נאמן, דלא כסמ"ע אבל בשבועה העלה בתומים סקב"ו דנאמן. מיהו אם אומר שמחל שבועה דאורייתא צריך גם כן לישבע בנקיטת חפץ שמחל לו כמו שבועה דאורייתא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מיהו בזמן הזה שנוהגין לישבע בבית הכנסת ובפני השמש או עדים, אינו נאמן לומר שנשבע עד שיביא ראיה לדבריו³⁸.

ואם חייב עצמו שבועה ואמר נשבעתי, אפילו חייב עצמו שבועה באופן שאינו יכול לחזור בו, כגון בקנין או בפני ב"ד והעדים מעידים שלא זוהי ידם מידו ולא נשבע, לא הוחזק כפרן, משום דעביד אינש דמקרי ואמר דבר שאינו אמת בכה"ג שחייב עצמו בשבועה. ולא חייבוהו ב"ד³⁹.

ה. המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו בו ביום יחזירו לבעלים... לפריעה בת יומא לא חיישינן

שטר נמצא⁴⁰ בו ביום שנכתב וכתב בו הנפק כלומר שקיימוהו בי"ד⁴¹, כיון שקיימוהו בי"ד ודאי לזה בו, אם החייב מודה שלא פרע יחזיר למלוה⁴².

אבל אם אין החייב מודה אף על פי שזמנו בו ביום לא יחזיר, דחיישינן לפריעה אפילו ביומיה. ויש מי שאומר שזה רק אם אין הלוח לפנינו ואינו טוען מן הסתם אין חוששים לפריעה בת יומא, אבל אם הלוח לפנינו וטוען

³⁸ נראה, אם אמר שנשבע לפני השמש או העדים ומת השמש או העדים או הלכו למדינת הים, שנאמן. שאין תנאי אלא שנוהגין לישבע לפני השמש, וא"כ הוא אומר שנשבע כן לפניו, וכיון שמת השמש או הלך למדינת הים נאמן. מיהו באמר נשבעתי לפני עדים ומתו או הלכו למדינת הים אינו נאמן ש"ך שם סז

³⁹ ש"ך שם סב בשיטת הראש והטור

⁴⁰ שו"ע ונו"ב סה ז

⁴¹ שכתבו "במותב תלתא הוינא כד נפק שטרא קדמנא, ומדאיתברר לנא דדא היא חתימת ידיהו אשרינהו וקיימינהו כדחזו" סמ"ע כא וסי' מו ס.

⁴² שאז ליכא למיחש לקנוניא, דהא אי בעי הוה כתב לו הלוח שטר מחדש. ואף ש"ל שכבר נפרע שטר זה ורוצה הלוח לחזור וללות ממנו בו וחושש למה שיצטרך ליתן להסופר שכירתו משטר חדש. זה אינו, דהמלוה אינו מסכים עמו לעשות כן, כיון דלית ליה רווחא בזה בהקדמת הזמן, חושש שמא נתוודע או יוודע שהשטר זה פרוע ונמחל שעבודו ויבואו לפוסלו אחר שילוה עליו שנית. סמ"ע שם כ. והמגיד משנה תמה עליהן למה הצריכו להנפק, מאחר שנכתב בו ביום והחייב מודה ליכא למיחש לפרעון ולקנוניא וכתב בדרישה ישוב לזה, דס"ל דאיכא למיחש כיון דאתיליד ריעותא בנפילה, דילמא אין ביד המלוה מעות ולא ילוהו עד זמן מה ויעשה קנוניא עם הלוח בשביל הקדמת הזמן מהיום, והלוח יעשהו בשביל פשיטי דספרא, אבל כשהוא מקוים דהיינו הנפק ליכא למיחש להכי. ולמאן דאמר עדיו בחתומיו וזין לו אין צריך הנפק, ולכן לא כתבו הטור. סמ"ע שם כב, ובש"ך כג פסק שאין צריך בחייב מודה הנפק, ובאורים כד כתב דמיירי דנמצא בו ביום שנכתב, אבל טרם שיבוא המוצא לב"ד ובא הלוח ג"כ להיות חייב מודה, כבר עבר היום, ולכך בעינן הנפק דילמא כתב ללות ולא לזה, ובשחייב מודה אי אפשר ללות בו, דכבר עבר היום, משא"כ אם היה לוח ג"כ מודה בו ביום אין צריך להנפק, דמה בכך דלא לזה, עוד היום גדול ללות בו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

פרעתיו וממני נפל אפילו ביומיה לא יחזיר, שמא אמת הוא שפרע אפילו ביומיה.

ו. שטר שלזה בו ופרעו אינו חוזר ולזה בו שכבר נמחל שיעבודו

כבר התבאר במסכת גיטין דף כו: ששטר שנכתב כדין ולזה בו⁴³, ופרע ההלואה, או שמחל לו המלוה החוב, אינו יכול לחזור וללוות בשטר זה⁴⁴, אפילו אם הכל נעשה באותו יום ואין בו פסול מוקדם, כיון שנמחל כבר שיעבודו של השטר⁴⁵.

וכן אם פרע מקצת החוב אינו חוזר ולזה אותו מקצת באותו שטר, שלאותו מקצת נמחל שיעבודו.

נחלקו הפוסקים בשטר שנמחל שיעבודו, שיש אומרים⁴⁶ שפסולו רק לענין לגבות ממשועבדים, אבל מבני חורין גובה בו, ויש אומרים שאפילו לגבות מבני חורין פסול.

⁴³ שו"ע ונו"כ חו"מ מח א

⁴⁴ בשו"ע לאחר שכתב הדין דכתיבת טופסי שטרות כתב דין זה, וכן הוא בטור, ועיין פתחי חושן חלק י פרק ג הערה פב שכתב "ולא מצאתי למה כתבו כן, ומה הקשר בין הלכה דטופסי שטרות להלכה דשטר שנמחל שיעבודו, ובדוחק אפשר לפרש שבא להוציא שלא נאמר שכשם ששטר שנכתב על לא כלום כשר, ה"ה שטר שנכתב ונפרע לא יגרע מטופס, וע"כ קאמר אבל, אבל דוחק הוא, שלכאורה הפסול בנמחל שיעבודו הוא בעיקר משום שכבר היה כשר ולאחר שנפרע פקע תוקפו של שטר זה, אבל שטר שמעולם לא היה כשר בלי חתימת עדים, ועכשיו מקבל תוקף שטר למה יהא פסול, וצ"ע". ואיני מבין תמיהתו דהא בנמ' דידן הביאו דין זה על מצאו באשפה שהוא דומיא דטופסי שטרות לאוכוחי דלא חיישי' למחזי כשיקרא וצ"ע.

⁴⁵ ונראה שעיקר הפסול הוא משום שהעדים החתומים בו לא ראו ההלואה השניה, ואף אם ראו, מ"מ חתימתם לא היה על הלואה זו, וה"ז כאין בו עדים ואין דינו כשטר. כתב בשו"ע סימן נז סעיף ב שאם הלוח אומר פרעתי והמלוה אומר אמת שפרעת אבל החזרת לי המעות, חשיב נמחל שיעבודו, כיון שקיבלם רגע אחד לשם פרעון, אא"כ אמר המלוה שהחזיר לו המעות מפני שהמעות לא היו יוצאים אלא ע"י הדחק, השטר קיים, כיון שבמעות קיבלם, וכתב בשער משפט שאפילו רק חלק מהמעות לא היו יוצאים והחזיר לו כולם, לא חשיב נמחל שיעבודו אף כנגד המעות הטובים, שהרי קי"ל בסימן עד סעיף ד שאינו חייב לקבל הפרעון בתשלומים, ולא חשיב פרעון כלל. פתחי חושן שם הערה פד

⁴⁶ בסמ"ע שם סק"א הביא בשם הלבוש שאפילו מבני חורין אינו גובה, דכיון שנתבטלה עדות השטר לענין שעבוד הו"ל כעדות שבטלה מקצתה ובטלה כולה, והסמ"ע חולק עליו וסובר שמבני חורין גובה בשטר זה, והביא ראיות לדבריו, והש"ך סק"ב חולק על הסמ"ע, והביא כמה ראיות לדעתו, והביא גם בשם הריב"ש שכתב כן, וגם הט"ז חולק על הסמ"ע וסובר שאינו גובה בשטר שנמחל שיעבודו אפילו מבני חורין, והוא כחספא בעלמא. ובנה"מ סק"א נראה דס"ל כדעת הלבוש והש"ך שאינו גובה כלום בשטר שנמחל שיעבודו, והאריך הנה"מ עוד בביאור דברי הסמ"ע והש"ך, וסיים שלחלכה נראה כדעת הסמ"ע שמבני חורין יכול לגבות ולא ממשעבדי.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁴⁷ ששטר בכתב ידו שנמחל שעבודו, חוזר ולוה בו.

ז. שטרי חוב המוקדמין פסולין

כבר התבאר במסכת ראש השנה דף ב: ששטרי חוב⁴⁸ המוקדמים, כלומר שהזמן המופיע בשטר קודם לזמן שבו אירע תוכן השטר, פסולים, שהרי טורף בהם לקוחות שלא כרין. ולפיכך קנסו אותם חכמים, ולא יגבה בשטר מוקדם אלא מבני חורין⁴⁹, גזרה שמא יטרוף בו מזמן ראשון שהקדימו.

וכשבא⁵⁰ לבית דין בשטר כזה לתבוע את הלוח, גובה בו מיד מבני חורין וקורעין את השטר, או שכותבין לו פסק דין על הלוח וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין, אבל אין מוסרים לו השטר שיגבה מהלוח מבני חורין, דהא יש לחוש שיגבה בו ממשעבדי מזמן ראשון ואם יטעון הלוח פרעתי, דינו כטוען כן בשאר שטרות. וי"א דפסול לגמרי ונאמן לומר פרעתי, אבל אינו נאמן לומר⁵¹ לא היו דברים מעולם. וכן עיקר.

⁴⁷ בלבוש וסמ"ע שם, ויש נ"מ לגבי מלוה בע"פ מאוחר שלכו"ע המלוה בע"פ המוקדם קודם לגבות בו, וגם הש"ך סק"ב הסכים לדעת הלבוש והסמ"ע, ודלא כהב"ח שפוסל בנמחל שעבודו אפילו בשטר בכתב ידו (וכ"כ המ"ז בשם מהר"ל מפראג), והסביר טעמו דבשלמא בשטר בעדים כיון שנמחל שעבודו הרי בטל השטר וצריך עדות חדשה, והו"ל בשטר בלא עדים, משא"כ בכת"י שאינו אלא כמתחייב מחדש בכתב ידו, וה"ז כשטר בעדי חתימה שחזר ומסר לו דמהני, ובפרט לפי מ"ש בסה"ת בשם הר"ב דאפילו למ"ד עדי מסירה כרתי אם מודה שמסרו לו בינו לבינו מהני אף דליכא עדים, דהודאת בע"ד כמאה דמי, ועוד כתב הש"ך דבשלמא בשטר שהיה ראוי לגבות ממשעבדי ונתבטל, אמרינן בטל מקצתו בטל כולו, משא"כ בכת"י לא נתבטל מקצתו, ובקצה"ח סק"ג כתב שאין לחלק בנמחל שעבודו בין כתב ידו לחתימת עדים, כתב בפת"ש בשם שו"ת נוב"ת סימן י מבין המחבר דגם בשטר מאוחר שפרע בין ההלואה לזמן הכתוב בשטר, חשיב נמחל שעבודו, אף על פי שבשטר מאוחר אין השעבוד מתחיל רק מזמן הכתוב בו, ונמצא שפרע וחזר ולוה קודם שחל השעבוד הראשון.

⁴⁸ שולחן ערוך נז"כ הלכות הלואה סימן מג סעיף ז

⁴⁹ ואפילו אם יקחו הב"ד השטר בידם ולא יתנו לטרוף מזמן ראשון, או שיכתבו ב"ד על השטר, שטר זה לא יטרוף בו כי אם מזמן זה, אפ"ה אינו גובה ממשעבדים משום קנס, כיון דמתחילת כתיבתו היה ראוי ועומד לטרוף בו מזמן ראשון. סמ"ע שם י

⁵⁰ ש"ך י

⁵¹ דלא כהש"ך [סקי"ב] שסובר דהוי מפי כתבם ונאמן לומר להד"מ. ואם הלוח מודה, חייב לשלם לכו"ע. ש"ך [סקי"א]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל מ"מ⁵² לכולי עלמא גובה מהלוח כשהוא מודה שהוא חייב או כשיש עדים בזה. וכותבין לו פסק דין על הלוח, וממילא טורף אף ממשעבדי מיום שנכתב הפסק דין.

שטרי חוב המאוחרים, כשרים, שהרי הורע כוחו של בעל השטר, שאינו טורף אלא מזמן השטר. ואף על פי שלא כתבו בו שהוא מאוחר, הרי זה כשר.

דוקא⁵³ בשטרי הלואה. אבל בשטרי מקח וממכר, אפילו מאוחרים פסולים, אלא אם כן כתב האיחור בפירוש, דאיכא למיחש שמא אח"כ יחזור וימכרנה להמוכר, ויוציא אח"כ זה השטר שזמנו מאוחר ויאמר חזרתי ולקחתי ממך פעם שנית.

**ח. מצא שטר חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר
ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן
ולא לזה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי
שלא כדין**

כבר התבאר במסכת כתובות דף נא: ולעיל דף ז: ודף יב: שהמוצא שטר חוב⁵⁴, שיכול המלוה לגבות בו מלקוחות, אף על פי שיש בו נאמנות, ואפילו הוא תוך זמן הפרעון והלוח מודה שלא פרע, לא יחזירנו למלוה, חוששים אנו שמא פרע ועושים קנוניא ביניהם כדי לטרוף מלקוחות שלא כדין, אפילו נותן המלוה סימן מובהק בגוף השטר כגון נקב בצד פלוני⁵⁵, אבל סימן מובהק שלא בגוף השטר אלא בדרך מציאתו, כגון שאומר שהיה כרוך או קשור באופן שאין דרך בני אדם לעשות כן יש אומרים⁵⁶ שלא יחזיר, ויש אומרים⁵⁷ שמחזיר למלוה.

⁵² ש"ך ס"ק יד

⁵³ שו"ע ונו"כ שם יג

⁵⁴ שו"ע ונו"כ הו"מ סה ו

⁵⁵ והטעם שאינו נאמן שהרי השטר היה בידו ויודע סימן מובהק בו.

⁵⁶ ש"ך שם כ שעדיין יש לחוש שאמר לו הלוח הסימן כדי לעשות קנוניא

⁵⁷ קצה"ח שם סק"ז בשם הש"מ, וכ"כ הנה"מ סוף ס"ק יט, שאם באנו לחוש לכך הרי יכול לתת לו השטר, אלא שלא חיישינן כי אם כשמחזירין על פי הודאתו, אבל כשמחזירין עפ"י סימנים אין חוששין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שטר שאינו יכול לגבות בו מלקוחות, כגון שמפורש בו שאין בו אחריות, או שיש ללוה די בני חורין לגבות ממנו, וכן כשאינן ללקוחות הפסד שנמצא ביום שנכתב, וכן בשטר בכתב ידו ואין בו עדים שאינו גובה מלקוחות. אם הלוח מודה שלא פרע יחזירנו למלוה⁵⁸, ואם אינו מודה לא יחזירנו לא ללוה ולא למלוה, אפילו אחד מהם נותן סימן בגוף השטר⁵⁹, אבל אם אחד מהם נותן סימן בדרך מציאתו מחזירין לו.

והמוצא שיק בזמננו⁶⁰, אם כתוב בו שם המוטב הרי דינו כמלוה והחותם דינו כלוח, אין בזה חשש פרעון, שסתם פרעון שיק הוא ע"י הבנק ומוחתם על ידו, וכיון שנמצא בשוק בלי חותמת בנק הרי ודאי שלא נפרע, וממילא צריך להחזירו למוטב⁶¹.

אולם כל זה כשאינו מוטב על ידו, אבל שיק מוטב יש להניח שמסרו לאחר, שאין דרך להסב לפני שמוסרו, וא"כ אינו יכול להחזירו למוטב, וכן אם יש בו כמה הסבות אינו יכול להחזירו למיסב האחרון, שגם בזה יש לומר שמכיון שהסב בודאי מסרו לאחר, וכן המוצא שיק שאין רשום בו שם המוטב אינו יכול להחזירו לחותם, שמסתמא מסרו לאחר, וא"כ הרי השיק כאבידה אחרת שמחזירה עפ"י סימנים⁶².

סכום השיק אינו סימן, אבל מספר השיק הרי הוא סימן מובהק לגבי מקבל השיק, וכן כשיודע מי הוא המסב האחרון הרי סימן, אבל שם הבנק יש להסתפק אם מיקרי סימן. וכל זה כשמצא שיק בודד, אבל כשמצא כמה שיקים ביחד, ודאי דבר שיש בו סימן הוא.

דף יז:

ט. כל מעשה בית דין כמאן דנקיט שטרא בידיה דמי

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם ז ועי' שו"ת רעק"א סימן קצו שמסתפק באם המלוה טוען ברי והלוה אומר איני ודע אם פרעתיך

⁵⁹ ש"ך שם סק"ב, שהרי שניהם מכירין בשטר. וכתב בקצה"ח סק"ו שאם המלוה נותן סימן והלוה טוען שכתב ללוות ולא לזה, אפשר שמחזירין למלוה, שהרי לדברי הלוה לא היה השטר ביד המלוה שיכיר סימן שבו, ועיי"ש שנשאר בצ"ע.

⁶⁰ פתחי חושן חלק ב הערות פרק ז מ

⁶¹ שסתם פרעון שיק הוא ע"י הבנק ומוחתם על ידו, וכיון שנמצא בשוק בלי חותמת בנק הרי ודאי שלא נפרע.

⁶² אבל לגבי המוטב או המסב האחרון אף בסימנים אינו מחזיר שהרי השיק היה בידו ויודע סימניו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כל שקוים בבית דין או שהודה בו בפני בית דין קבוע הרי הוא כיש לו שטר ביד וגובה גם מהלקוחות מנכסים משועבדים כיון שיש לו קול⁶³, שהודאה בב"ד או עדות בב"ד, כמלוה בשטר דמי⁶⁴, וכבר התבאר לעיל מתי נאמן לומר פרוע הוא.

י. הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה ... במקום שאין כותבין כתובה עסקינן ... אבל במקום שכותבין כתובה ... לא גביא

כבר התבאר במסכת כתובות דף פט. שאשה שהוציאה גט⁶⁵ ואין עמה שטר כתובה אם דרך אותו המקום שלא יכתבו כתובה גובה עיקר כתובתה בגט שבידה⁶⁶, שהטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום⁶⁷, אבל נדוניא ותוספת אינה גובה. ואם דרכן לכתוב כתובה אפילו עיקר אין לה, שודאי פרועה היא והחזרתה לו השטר כתובה, ונשבע הבעל שבועת היסת על טענתה ונפטר.

יא. נתארמלה או נתגרשה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין גובה את הכל ... שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה

עוד התבאר שם דף נד: שהמארס⁶⁸ את האשה וכתב לה כתובה ולא נכנסה לחופה, עדיין ארוסה היא ואינה נשואה, שאין כתובה עושה נישואין. ואם מת או גירשה גובה עיקר כתובתה מבני חרי הואיל וכתב לה, ואע"ג שכתב לה שטר כתובה, כיון שבלא כתיבה לא היה לה כתובה כלל, אין הכתיבה

⁶³ סמ"ע למ כד

⁶⁴ שו"ע ונו"כ עמ' יב ועיי"ש ש"ך כמ

⁶⁵ שו"ע אבהע"ז ק יב

⁶⁶ אבל בעידי גירושין לא גביא ויכול למעון פרעתי לה ע"פ הגט שהיה בידה וקרעתי הגט. ח"מ שם מב ועיין ב"ש מא שתלה זה במחלוקת ראשונים.

⁶⁷ ולוקח ממנה שובר. ב"ש שם מא ועיי"ן ב"מ ובית יעקב שם

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם נה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

עושה אותו שטר מעליא לגבות ממשעבדי⁶⁹, אלא מהני הכתיבה שתגבה לפחות עיקר כתובה מבני חורי.

אבל תוספת אינה גובה כלל, שלא כתב לה התוספת אלא על מנת לכנסה והרי עדיין לא כינסה. אבל אם אירס אשה ולא כתב לה כתובה ומת או גירשה בעודה ארוסה אין לה כלום ואפילו העיקר, שלא תקנו לה עיקר כתובה עד שתינשא או עד שיכתוב לה בעודה ארוסה, וכן נוהגין אף על גב דיש חולקין⁷⁰.

כתב כתובה למשודכת⁷¹, וחזרו בהם קודם אירוסין, אפילו מנה ומאתים אין לה, שלא כתב לה אלא ע"מ לקדשה ולכנסה.

⁶⁹ אבל הרא"ש פ' אף על פי חולק ע"ז וס"ל לענין מנה מאתים שטר גמור הוא וגובה ממשועבדים ות"כ אפילו אם כתב לה לית לה מן הארוסין בין אם נתאלמנה ובין אם נתגרשה. ב"ש שם יב
⁷⁰ וסוברים דארוסה יש לה כתובה. וכן בתו' ר"פ ארוסה ד"ה ושומרת יבם שדעת ר"ח הוא כן ומהתימא שלא הוזכר בטור וב"י כאן. שי למורה שם ועיין כנה"ג דף פ"ט ע"א סעיף כ"ב אם תפסה הארוסה אי מוציאים מידה או לא ע"ש. מתה הארוסה ויורשיה מוחזקים. או יקברנה הארוס ויטול מה שבידם או יקברוה הם וישאר בידם כדי כתובה, הר"מ מטראני ח"ב סי' קכ"א באר היטב שם יא
⁷¹ ח"מ שם יט מהריב"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

